

فهرست

درس دوم: پر پرواز ۱۵

درس اول: هدف زندگی ۷

درس چهارم: پنجره‌ای به روشنایی ۲۷

درس سوم: خود حقیقی ۲۲

درس ششم: منزلگاه بعد ۴۱

درس پنجم: آینده روشن ۳۳

درس هفتم: واقعه بزرگ ۴۷

- نمونه آزمون نیم سال اول (۱) ۵۳
- نمونه آزمون نیم سال اول (۲) ۵۷

درس نهم: آهنگ سفر ۶۸

درس هشتم: فرجام کار ۶۰

درس یازدهم: دوستی با خدا ۸۱

درس دهم: اعتماد بر او ۷۵

درس سیزدهم: فضیلت آراستگی ۹۸

درس دوازدهم: یاری از نماز و روزه ۸۸

درس چهاردهم: زیبایی پوشیدگی ۱۰۴

- خلاصه درس‌ها ۱۱۰
- نمونه آزمون نیم سال دوم (۱) ۱۱۹
- نمونه آزمون نیم سال دوم (۲) ۱۲۳
- نمونه آزمون نیم سال دوم (۳) ۱۲۷
- نمونه آزمون نیم سال دوم (۴) ۱۳۱

مقدمه

- آدمی در این عالم برای کاری آمده است و مقصود، آن است، چون آن نگذارد، پس هیچ نگزارد است.
- اگر تو گویی اگرچه آن کاری که خدا مرا برای آن آفریده نمی‌کنم در عوض، چندین کار دیگر انجام می‌دهم، گویم آدمی را برای آن کارهای دیگر نیافریده‌اند.
- حق تعالی تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاده است.

جهان هدفمند

- در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا: خالق آن‌ها خدایی حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بی‌هدف انجام نمی‌دهد. (پس خداوند از آفرینش تمام موجودات جهان، هدفی داشته است.)
- قرآن کریم در آیات گوناگون بر هدفمندی آفرینش جهان تأکید می‌کند و آن را «حق» می‌داند.

دخان، ۳۸ و ۳۹

﴿و ما خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْبِيدَ
مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾
و ما آسمان‌ها و زمین
و آن چه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم،
آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.

پیام آیات

- ۱) حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست.
- ۲) جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.
- انسان نیز مانند موجودات دیگر، خلقت هدفمندی دارد و خداوند زندگی در این دنیا را به عنوان فرصتی به انسان بخشیده است تا بتواند خودش، به هدف خلقتش برسد.
- حضرت علی علیه السلام هرگاه مردم را موعظه می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می‌کرد:
«ای مردم ... هیچ کس بی‌هدف آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.»

تفاوت هدف انسان با سایر موجودات همچون حیوانات و گیاهان

- میان هدف انسان و موجودات دیگر تفاوت‌هایی وجود دارد که این تفاوت‌ها به دلیل وجود ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات است. برخی از این تفاوت‌ها عبارت‌اند از:
  - ۱) انسان خودش باید هدف خلقتش را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد. در صورتی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. (مثال: دانه گندم یا نهال کوچک خرما، به طور طبیعی به سمت هدف نهایی خودشان یعنی تبدیل شدن به خوشه گندم و درخت خرما (نخل) پیش می‌روند).
  - ۲) حیوانات و گیاهان استعداد‌های محدود مادی دارند در حالی که انسان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است. به همین دلیل، به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن بتواند استعداد‌های گوناگون خودش را به کمال برساند.
  - ۳) روحیه انسان، بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزه‌روز زیادتر می‌شود. او همیشه به دنبال چیزی است که هرگز تمام نمی‌شود و پایان نمی‌پذیرد (پایان‌ناپذیر است). این انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی‌اش همواره در حال انتخاب هدف است. هدف‌هایی که پایان‌ناپذیرند و تمام‌نشدنی. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و وقتی به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند؛ چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.

اختلاف در انتخاب هدف

در دنیای انسان‌ها آن‌چنان هدف‌های مختلفی وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان و استعداد‌های فراوان مادی و معنوی اوست و کدام یک نیست؟ بعضی از این هدف‌ها: کسب پول و ثروت، کشف اسرار جهان، جاه و مقام، خدمت به خلق، نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری، آرزوی قهرمانی در ورزش و ...

فعالیت کلاسی

منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟

پاسخ: اختلاف در انتخاب هدف، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد. هر نگاه و اندیشه‌ای سبب می‌شود انسان هدف متفاوتی انتخاب کند.

- در واقع هر کس با بینش و نگرش خاص خود هدفی را در نظر می‌گیرد و به سمت آن حرکت می‌کند تا میل بی‌نهایت‌طلبش را سیراب کند.

مثال: کسی که می‌اندیشد کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت‌طلب او را سیراب کرده و به استعداد‌های گوناگونش پاسخ دهد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی‌اش را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد.

نتیجه: اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

- با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها، برای این‌که هدف‌ها را درست انتخاب کنیم به معیار و ملاک نیاز داریم. این معیار باید با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع انسان همسو باشد تا بتوانیم هدف‌های زندگی‌مان را بر مبنای آن، به درستی انتخاب کنیم و عمرمان را برای رسیدن به این هدف درست، صرف کنیم.
  - خداوند رحیم و مهربان که از همه به ما مهربان‌تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است، در قرآن کریم، در این مورد ما را هدایت و راهنمایی می‌کند. خداوند علاوه بر این‌که معیار انتخاب هدف‌های اصلی را از غیر آن مشخص فرموده، آثار و نتایج آن‌ها را هم یادآوری کرده است.

تدبیر

- برای رسیدن به معیارهای انتخاب هدف، در ترجمه آیات تدبیر کنید و با تأمل در آن‌ها و ارتباط دادن آن‌ها به یکدیگر، پیام‌ها را تکمیل کنید و آیاتی را که این پیام‌ها از آن‌ها استخراج می‌شوند، مشخص نمایید.
  - آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود. (اسراء، ۱۸)

- و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد. (اسراء، ۱۹)
- بعضی از مردم می‌گویند: خداوند! به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند. (بقره، ۲۰۰)
- بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار. (بقره، ۲۰۱)
- اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند؛ و خداوند سریع الحساب است. (بقره، ۲۰۲)
- آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است: آیا اندیشه نمی‌کنید؟ (قصص، ۶۰)

پیام	آیات مرتبط با پیام
برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند. (چون در پیام بیان شده برخی استعداد‌های مادی، پیام مربوط به آیه اسراء، ۱۸ است که در آن خداوند فرموده آن مقدار از آن را که بخواهیم به هر کس که بخواهیم می‌دهیم.)	اسراء، ۱۸
● اگر کسی آن‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.	اسراء، ۱۸
● اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند در آخرت بهره‌ای ندارد و در آتش دوزخ سقوط خواهد کرد.	اسراء، ۱۸ / بقره، ۲۰۰
● برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند.	اسراء، ۱۹ / قصص، ۶۰
● اگر کسی آن‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن‌ها تلاش کند در حالی که ایمان دارد، به هدف خود خواهد رسید.	اسراء، ۱۹
● هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.	ترکیب اسراء، ۱۹ و قصص، ۶۰
● هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.	ترکیب اسراء، ۱۸ و قصص، ۶۰
● اصل قرارگرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.	ترکیب اسراء، ۱۹ و بقره، ۲۰۱ و ۲۰۲
● اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.	اسراء، ۱۸ و بقره، ۲۰۰
نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرعی و تابع آن‌ها باشند.	

با تدبیر در آیات دیدیم که، هدف‌های زندگی به هدف‌های اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند.

در مورد اهداف اصلی و فرعی باید توجه کنیم که:

- ۱) هدف‌های اصلی و فرعی هر دو خوب‌اند و برای زندگی ما ضروری هستند. (پس به هر دوی آن‌ها نیاز داریم و هیچ کدام را حذف نمی‌کنیم!)
  - ۲) مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم. (یعنی هدف فرعی اولویت زندگی ما نشود!)
  - ۳) نباید به هدف‌های فرعی آن قدر دل ببندیم و اهمیت دهیم که مانع رسیدن به هدف اصلی شوند و ما را از رفتن به سمت کمالات بازدارند.
- نکته:** تلاش کردن برای رسیدن به نعمت‌های دنیایی اصلاً بد نیست، حتی ضروری و خوب هم هست. فقط باید دقت کنیم که:
- ۱) برای رسیدن به این نعمت‌ها (نعمت‌های دنیایی) گناه نکنیم.
  - ۲) آن قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار غافل بشویم و بازمانیم.

برترین هدف

چون که صد آمد نود هم پیش ماست

این شعر زیبا از مولانا، به صورت یک ضرب‌المثل در جایی به کار می‌رود که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است. برخی هدف‌های زندگی هم همین‌طور هستند، یعنی دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به هدف‌های دیگر نیز هست. هر چه قدر هم که این هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خودشان جا می‌دهند.

● پس کسی که هدف برتر و جامع‌تری را انتخاب کند، در واقع دست به انتخاب چندین هدف زده است. معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند همین‌طور عمل می‌کنند یعنی هدف‌های خودشان را طوری انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».

با توجه به مطالبی که گفتیم باید ببینیم که در میان هدف‌های اصلی، برترین و کامل‌ترین هدف کدام است؟ هدفی که رسیدن به آن مساوی با رسیدن به هدف‌های دیگر هم باشد.

انتخاب برترین و کامل ترین هدف

- برای انتخاب هدف باید دو ویژگی انسان را در نظر داشته باشیم؛ یکی «متنوع بودن استعداد های انسان» و دیگری «بی نهایت طلبی او»، پس اگر هدفی که انتخاب می کنیم بهتر بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد، آن هدف کامل تر است.
- بنابراین، برترین هدف اصلی ما هدفی است که:
- الف) همه استعداد های متنوع ما را در بر گیرد.
- ب) در جایی متوقف نشود.
- پ) نهال وجود ما را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند، طوری که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی، شور و نشاط فراگیرد.

نمونه ای از انتخاب درست هدف:

- امیرالمؤمنان علی (ع)، رشد و تکامل خود را زیر نظر و با تربیت پیامبر (ص) آغاز کرد و جلوه گاه همه کمالات و زیبایی ها شد. ایشان در میدان علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حق طلبی و عدالت، پس از رسول خدا (ص) بی نظیر است.
- دست یافتن ایشان به همه این زیبایی ها نشانگر انتخاب هدف درست و برترین هدف برای زندگی شان است.

تقرب به خداوند، برترین هدف

- هر کس کمی اندیشه و تأمل کند، می بیند که در ذات خودش در جست و جوی سرچشمه خوبی ها و زیبایی هاست و تا وقتی به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش پیدا نمی کند و نمی تواند از پای بنشیند.
- این سرچشمه و مبدأ، همان خداوند است که:
- خالق همه کمالات و زیبایی هاست.
- خودش نامحدود است و کمالات و خوبی هایش هم حد و اندازه ندارد.
- همه کمالات و خوبی ها از او سرچشمه می گیرند و در جهان گسترده می شوند.

- نتیجه: مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. زیرا جز او کسی نمی تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفاشدن استعداد های متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم کند. پس انسانی که روح بی نهایت طلب دارد و خوبی ها را به صورت بی پایان می خواهد، شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ، مقصد نهایی او باشد.

این تقرب و نزدیکی به خدا چگونه است؟

- نزدیکی و تقرب به خداوند، مکانی و ظاهری نیست، بلکه نزدیکی به خداوند، یک نزدیکی حقیقی است، همان طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است.
- خداوند سرچشمه خوبی ها و زیبایی هاست، پس برای نزدیک شدن به او باید زیبایی ها و خوبی ها را کسب کنیم و هر چه قدر این زیبایی ها و خوبی ها بیشتر باشد، به خدا نزدیک تر می شویم.
- گفتیم که افراد زیرک هدفی را اصل قرار می دهند که با انتخاب آن به هدف های دیگرشان نیز برسند. انتخاب خداوند دقیقاً همین طور است. افراد زیرکی که خداوند را به عنوان هدف اصلی خود انتخاب می کنند:
- ۱) هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند.
- ۲) و هم سرای آخرت خودشان را آباد می کنند، چون تمام کارهای دنیایی خودشان را در جهت رضای خدا انجام داده و جان و دل خودشان را به خدا نزدیک تر می کنند.

نساء، ۱۳۴

هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد
نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خدا است.

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا
فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

پیام آیه

- کسانی که خداوند را هدف اصلی زندگی قرار می دهند، هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیایی را در جهت رضای خدا انجام می دهند، آخرت خود را آباد می کنند. (با یک تیر چند نشان می زنند).

انتخاب خداوند به عنوان هدف، همان قدر که بزرگ و ضامن خوشبختی است، همت بزرگ و اراده محکم هم می‌خواهد.

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟	خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟	یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟	یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

مفهوم شعر: برتری خداوند بر همه هدف‌ها در زندگی

تدبیر

انعام، ۱۶۲

﴿قُلْ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾
 بگو نماز، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.

پیام‌آیه

۱) تمام برنامه انسان باید بر این اساس باشد که هدفی برای خدا داشته باشد.

۲) این آیه مصداق انتخاب هدف جامع است.

اندیشه و تحقیق

- ۱- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
 شعر، در واقع ضرب‌المثلی است که بیان می‌کند یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است. برخی هدف‌های زندگی هم همین‌طور است؛ یعنی دربردارنده هدف‌های دیگرند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به هدف‌های دیگر نیز هست و هدف‌های فرعی را هم در بر می‌گیرد.
- ۲- دلیل بیاورید:
 الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.
 مؤمنان، یعنی کسانی که به خداوند ایمان آورده‌اند، هدف اصلی زندگی خود را خداوند قرار می‌دهند و به این ترتیب براساس آیه ۲۰۱ سوره بقره با «یک تیر دو نشان می‌زنند». یعنی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دلشان را به خدا نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خودشان را نیز آباد می‌سازند.
 ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.
 این فرد در واقع یک هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار داده است؛ پس دچار خسران شده و عمرش را تلف می‌کند!
- ۳- شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟
 خیر، اهداف و امور فرعی ضروری و خوب هستند و آن‌چه باید دقت شود این است که به جای هدف اصلی قرار نگیرند، ضمن این‌که کسی که تقرب به خدا را هدف اصلی قرار دهد، هم دنیا را خواهد داشت و هم آخرت را.
- ۴- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.
 «مسافری در سفر خود به یک دوراهی رسید. از پیرمردی که در آن‌جا نشسته بود پرسید: من از کدام‌یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمی‌دانم!
 پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی!»
 به نظر شما این حکایت، با کدام‌یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟
 انتخاب هدف - زیرا انتخاب هدف ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد و انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد، آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.

سؤال‌های امتحانی

الف) ترجمه و پیام آیات و احادیث

- ۱- پیام آیه «من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الآخرة» چیست؟
- ۲- براساس عبارت شریفه «و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بينهما لاعبين...»، هر موجودی براساس ..... به این جهان گام نهاده و به سوی ..... در حرکت است.
- ۳- نظر قرآن در مورد «بهره‌های دنیایی و اخروی» براساس آیه «من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الآخرة» چیست؟
- ۴- آیه شریفه «و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بينهما لاعبين ما خلقناهما الا بالحق» دلالت بر چه موضوعی دارد؟
- ۵- پیام «برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند.» از مفهوم کدام آیه برداشت می‌شود؟
 (۱) «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس که اراده کنیم - می‌دهیم.»
 (۲) «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.»

ب) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

- ۶- هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌پذیر، هدف‌های فرعی به شمار می‌آیند که برای زندگی ضروری به نظر نمی‌رسند.
  - ۷- هدف‌های پایان‌ناپذیر، پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند.
  - ۸- موجودات جهان همگی به صورت انتخابی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.
  - ۹- دستیابی به آرامش در گرو رسیدن به منبع و سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست.
- پ) جملات زیر را با کامل‌ترین و کوتاه‌ترین کلمات مناسب تکمیل کنید.
- ۱۰- هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های ..... هستند.
  - ۱۱- حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای ..... خلقت آن‌هاست.
  - ۱۲- حیوانات و گیاهان استعداد‌های محدود مادی دارند و انسان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های ..... و ..... است.
  - ۱۳- انسان باید هدف خود را بشناسد، آن را ..... کند و به سوی آن گام بردارد.
  - ۱۴- هر کس با ..... و ..... خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.
  - ۱۵- افراد زیرک با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی، از نعمت‌های ..... زندگی نیز استفاده می‌کنند.
  - ۱۶- اصل فرارگرفتن هدف‌های .....، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های ..... نمی‌شود.
  - ۱۷- برترین هدف اصلی انسان آن هدفی است که همه ..... او را دربرگیرد.
  - ۱۸- نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی ..... و ..... نیست.
- ت) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۹- منشأ اختلاف در انتخاب هدف‌ها در انسان چیست؟
- ۲۰- انسان با تأمل کردن متوجه می‌شود که در ذات خود در جست‌وجوی چیست؟
- ۲۱- انسان با سایر موجودات در مورد انتخاب هدف چه تفاوتی دارد؟
- ۲۲- انسان بی‌نهایت‌طلب در زندگی خود به دنبال انتخاب چه هدف‌هایی است؟
- ۲۳- برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آن‌ها نیازمند چه هستیم؟
- ۲۴- هدف‌های پایان‌پذیر، پاسخ‌گوی کدام دسته از استعداد‌های انسان هستند؟
- ۲۵- در انتخاب هدف، کدام دو ویژگی انسان را باید در نظر بگیریم؟
- ۲۶- حرکت به سوی هدف در حیوانات و گیاهان چگونه است؟
- ۲۷- مقصد و هدف نهایی انسان چیست؟
- ۲۸- دستیابی به هدف اصلی زندگی که خداوند است چه چیزی را می‌طلبد؟
- ۲۹- چرا می‌گوییم در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؟

ث) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید.

- ۳۰- آیه «ما آسمانها و زمین را به بازیچه نیافریدیم» بر چه موضوعی دلالت دارد؟
 ۳۱- دو تفاوت هدف انسان با سایر موجودات را بیان کنید.
 ۳۲- این که «اختلاف در هدفها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد» را با ذکر مثال توضیح دهید.
 ۳۳- در مورد هدفهای فرعی زندگی چه مواردی را باید رعایت کنیم؟
 ۳۴- برترین هدف اصلی که برای زندگی خود انتخاب می‌کنیم باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟
 ۳۵- افراد زیرک، چگونه با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی، با یک تیر چند نشان می‌زنند؟

ج) پرسش‌های چهارگزینه‌ای

(تهری ۹۲ با تغییر اندک)

۳۶- «عبث‌آفرینی در جهان هستی راه ندارد» این جمله پیام کدام آیه شریفه است؟

- ۱) ﴿و ما خلقناهما آلا بالحق﴾
- ۲) ﴿و من اراد الاخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن﴾
- ۳) ﴿و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بینهما لالعین﴾
- ۴) ﴿من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا و الاخرة﴾

۳۷- اگر بخواهیم برای بیت «ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد / خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد» مستند قرآنی ارائه کنیم، کدام آیه را می‌توان در این مورد به کار برد؟

- ۱) ﴿من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا و الاخرة﴾
- ۲) ﴿و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بینهما لالعین﴾
- ۳) ﴿و ما خلقناهما آلا بالحق﴾
- ۴) ﴿و من اراد الاخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن﴾

۳۸- مقصود و هدف نهایی انسان در زندگی چیست و برای رسیدن به این هدف باید چگونه فعالیت کرد؟

- ۱) عبادت خداوند - کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها
- ۲) تقرب به خداوند - کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها
- ۳) عبادت خداوند - بهره‌گیری از دنیا در راستای زندگی آخرت
- ۴) تقرب به خداوند - بهره‌گیری از دنیا در راستای آخرت

۳۹- همه جملات «برترین هدف» را توصیف می‌کنند مگر گزینه:

- ۱) همه استعدادها متنوع ما را در بر بگیرد.
- ۲) آن هدف در جایی متوقف نشود.
- ۳) نهال وجود انسان را به درختی پربار تبدیل کند.
- ۴) با ویژگی‌های طبیعی انسان هماهنگ باشد.

۴۰- اختلاف در انتخاب هدف برخاسته از چیست و تفاوت هدف انسان با دیگر موجودات در چیست؟

- ۱) نوع نگاه و اندیشه انسان - انسان برخلاف حیوانات عقل و اختیار دارد.
- ۲) نوع نگاه و اندیشه انسان - حیوانات و گیاهان استعداد محدودی دارند، در حالی که انسان مجموعه‌ای از استعدادهای مادی و معنوی است.
- ۳) ویژگی‌های هر انسان - حیوانات و گیاهان استعداد محدودی دارند، در حالی که انسان مجموعه‌ای از استعدادهای مادی و معنوی است.
- ۴) ویژگی‌های هر انسان - انسان برخلاف حیوانات عقل و اختیار دارد.

۴۱- ملاک کامل تربودن یک هدف چیست؟

- ۱) پاسخگویی بهتر به دو ویژگی «متنوع بودن استعدادهای انسان» و «بی‌نهایت‌طلبی او»
- ۲) بهره‌مندی مطلوب از نعمت‌های مادی و معنوی
- ۳) رعایت تقدم و تأخر در انتخاب هدف
- ۴) اعتقاد به وجود حکمت الهی در خلقت تک‌تک موجودات

(کانون فرهنگی آموزش - ۹۷)

۴۲- چرا سخنان آغازین حضرت علی علیه السلام در موعظه مردم، در مورد هدفداری خداوند در آفرینش است؟

- ۱) میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان تفاوت‌هایی وجود دارد.
- ۲) انسان باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.
- ۳) قطعاً هدفی از آفرینش انسان وجود داشته است، هدفی که گام‌نهادن او در این دنیا، فرصتی است برای رسیدن به آن.
- ۴) انسان روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب دارد و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش کم نشده، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد.

(کانون فرهنگی آموزش - ۹۷)

پاسخ سؤال‌های امتحانی

۳۰- این آیه بیان می‌کند که آفرینش جهان حق است و بی‌هدف نیست و براساس برنامه‌سنجیده و حساب‌شده‌ای، موجودات به این جهان آمده‌اند و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت هستند.

۳۱- (۱) انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد، آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد. در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

(۲) انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد و به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود و همواره در حال انتخاب هدف‌هایی است که پایان نیابد. در حالی که هدف‌های حیوانات و گیاهان محدود است و وقتی به سرحدی از رشد و کمال برسند، متوقف می‌شوند.

(۳) انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد‌های محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است. به همین دلیل، به دنبال هدف‌هایی است که از طریق آن، استعداد‌های گوناگون خودش را به کمال رساند. (دو مورد کافی است)

۳۲- هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. مثال: اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاس‌خگوی استعداد‌های گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند.

۳۳- (۱) هدف‌های فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم. (۲) آن‌قدر به اهداف فرعی دل نندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات بازدارند.

۳۴- (۱) همه استعداد‌های متنوع ما را در بر گیرد. (۲) در جایی متوقف نشود.

(۳) نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی و بالندگی و شور و نشاط فراگیرد.

۳۵- یعنی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌کنند.

۳۶- گزینه ۳

۳۷- گزینه ۱

۳۸- گزینه ۳

۳۹- گزینه ۴

۴۰- گزینه ۲

۴۱- گزینه ۱

۴۲- گزینه ۳

۱- کسی که خدا را به عنوان هدف اصلی زندگی انتخاب کند، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیایی را در جهت رضای خدا انجام می‌دهد، آخرت خویش را آباد می‌کند.

۲- برنامه حساب‌شده‌ای - هدف حکیمانه‌ای

۳- قرآن می‌فرماید که نعمت‌ها و پاداش‌های دنیا و آخرت هر دو نزد خدا است.

۴- آیه دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست.

۵- پیام از آیه «۱» برداشت می‌شود.

۶- نادرست (هدف‌های فرعی نیز برای زندگی ضروری هستند).
۷- درست

۸- نادرست (تنها انسان است که هدف خود را انتخاب می‌کند).
۹- درست

۱۰- دنیوی

۱۱- هدف‌دار بودن

۱۲- مادی - معنوی

۱۳- انتخاب

۱۴- بینش - نگرش

۱۵- مادی

۱۶- اخروی - دنیایی

۱۷- استعداد‌های متنوع

۱۸- مکانی - ظاهری

۱۹- نوع نگاه و اندیشه انسان

۲۰- در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها است و تا به آن نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست.

۲۱- انسان باید هدف خلقت خود را بشناسد، آن را انتخاب کند و به سوی گام بردارد، در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود می‌روند.

۲۲- هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده‌ای

۲۳- معیار و ملاک

۲۴- پاسخ‌گوی برخی از استعداد‌های مادی هستند.

۲۵- (۱) متنوع بودن استعداد‌های انسان (۲) بی‌نهایت‌طلبی او

۲۶- در حیوانات غریزی و در گیاهان طبیعی است.

۲۷- تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ

۲۸- همت بزرگ و اراده محکم

۲۹- زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد.